

ВІДКРИТИЙ ДІАЛОГ

Порушення прав людини в Республіці Казахстан

Справа Андрія Деркунського: свідок заявив про вбивство адвоката в казахстанській в'язниці

У Казахстані не тільки не гарантується право на справедливий суд, але й не забезпечується належне поводження із затриманими та засудженими у місцях ув'язнення.

Зміст

1. Вступ: репресивний характер судової та пенітенціарної систем.....	стор. 3
2. Особи, що мають відношення до справи Андрія Деркунського.....	стор. 5
3. Хронологія подій.....	стор. 6
4. Суть звинувачень проти Андрія Деркунського.....	стор. 7
5. Родичі та адвокати підсудних наводять факти грубих порушень стандартів справедливого суду.....	стор. 8
6. Свідок заявив, що Деркунського вбили за сприяння адміністрації СІЗО.....	стор. 8
7. Висновки: загроза з боку силовиків і небезпека розправи над свідком.....	стор. 10
Додаток 1. Фото, надіслані свідком смерті Андрія Деркунського Даніяром Толендиновим журналісту Токбергену Абієву.....	стор. 12
Додаток 2. Відповіді Міністерства внутрішніх справ і прокуратури на звернення журналістів Токбергена Абієва і Жанни Байтелової.....	стор. 13
Список джерел.....	стор. 21

1. ВСТУП: РЕПРЕСИВНИЙ ХАРАКТЕР СУДОВОЇ ТА ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СИСТЕМ

Засуджений адвокат Андрій Деркунський, у якого нібито були докази своєї невинності, 22.01.2014 був знайдений мертвим у своїй камері. Співкамерник небіжчика Даніяр Толендинов повідомив, що був свідком того, як адміністрація слідчого ізолятора співпрацювала з вбивцями. Незабаром свідок відмовився від своїх свідчень через небезпеку розправи над ним з боку тюремників. Джерела в Комітеті національної безпеки повідомляють журналістам медіагрупи «Республіка», що співробітники силових структур погрозами намагаються «закрити рота» родичам і адвокатам покійного.

Справа Андрія Деркунського є черговим підтвердженням серйозних проблем судової і пенітенціарної систем Казахстану. В останньому звіті щодо дотримання прав людини у світі за 2013 рік Державний департамент США зазначив, що до числа найбільш важливих проблем в сфері прав людини в Казахстані належить *«відсутність незалежної судової системи та належних правових процедур, особливо у справах, пов'язаних з повсюдною корупцією та зловживаннями у правоохоронних та судових органах. ... Виконавча гілка влади суттєво обмежувала незалежність суду. Корупція проявлялася на всіх стадіях судового процесу»* [1]. Корумпованість казахстанських судів відзначали члени Головної колегії адвокатів Польщі за результатами наглядової місії в Казахстані [2], [3].

Окрім того, умови утримання в місцях ув'язнення в Казахстані часто є небезпечними для життя. Зважаючи на закритість пенітенціарної системи, «неугодний» ув'язнений може виявитися безправним, а його життя повністю залежатиме від адміністрації колонії. Протягом останніх років значно зросла кількість випадків, коли в'язні завдавали собі фізичних каліцтв, протестуючи проти жорстоких тюремних умов і знущань. За останніми статистичними даними, у 2012 році було зафіксовано 340 таких актів самокаліцтва [4]. Відомі неодноразові випадки, коли в'язні вмирили, не витримуючи нелюдського ставлення.

За шість місяців 2013 року в Коаліцію НУО Казахстану проти тортур надійшла 201 скарга на тортури та інші форми жорстокого поводження. З офіційної статистики випливає, що кількість кримінальних справ, заведених за звинуваченнями у тортурах проти співробітників правоохоронних органів, мізерно мала в порівнянні з кількістю заяв про тортури. При цьому співробітників правоохоронних органів часто судять не за статтею «Тортури», а за звинуваченням у «Перевищенні влади і службових повноважень» [5].

Поки що казахстанська влада створює видимість боротьби з тортурами. Формальні зміни в законах і підзаконних актах не реалізуються на практиці. У 2010 році генеральний прокурор Казахстану затвердив Інструкцію про перевірку заяв про тортури і жорстоке поводження. 02.07.2013 президент Казахстану підписав закон, спрямований на впровадження законодавчих змін для створення національного превентивного механізму з попередження тортур. Однак ці заходи залишаються тільки «на папері». Кількість заяв про тортури в поліцейських дільницях і в'язницях зростає. Незважаючи на заяви очевидців і міжнародних спостерігачів про шокуючі побиття ув'язнених, влада не реагує належним чином на факти тортур, а правозахисні організації стикаються з серйозними обмеженнями під час допуску до колоній.

Така ситуація цілком суперечить заявам казахстанської делегації за підсумками Універсального періодичного огляду з прав людини у 2010 році. Тоді заступник прем'єр-міністра Казахстану Єрбол Оринбаєв запевнив, що «уряд буде докладати усіх зусиль до того, щоб цілком і повністю ліквідувати усі прояви тортур». Уряд Казахстану зобов'язаний забезпечити ефективну реалізацію рекомендацій в рамках Універсального періодичного

огляду з прав людини. Зокрема, у 2010 році делегація Казахстану взяла на себе такі зобов'язання перед країнами ООН:

- продовжувати докладати зусиль до ліквідації тортур та поліпшення умов утримання під вартою та забезпечення захисту прав ув'язнених;
- продовжувати керуватися принципом абсолютної нетерпимості до тортур і жорстокого, нелюдського ставлення, або такого, що принижує гідність, а також до покарань;
- поліпшити умови і стан прав людини у в'язницях, а також проводити незалежні розслідування за фактами насильства у в'язницях;
- створити механізм незалежного моніторингу усіх місць позбавлення волі відповідно до положень Факультативного протоколу до Конвенції проти тортур з метою ефективного запобігання тортур;
- продовжувати вдосконалення судової системи з метою гарантування прав осіб, які утримуються під вартою або у в'язницях;
- вживати заходів щодо зміцнення незалежності судової влади, застосовувати чинні судові процедури і вирішувати проблему корупції в судах [\[6\]](#).

Фонд «Відкритий Діалог» не проводить оцінку правомірності звинувачень, висунутих у рамках кримінального процесу проти Андрія Деркунського. Однак ми звертаємо увагу на те, що заяви казахстанської влади про демократичний курс розвитку держави не відповідають дійсності. Грубі порушення Казахстаном своїх міжнародних зобов'язань у галузі прав людини призводять до трагічних наслідків: репресій опозиційних журналістів та активістів; зламаних долі політичних в'язнів; покалічених і загиблих у місцях позбавлення волі.

2. ОСОБИ, ЩО МАЮТЬ ВІДНОШЕННЯ ДО СПРАВИ АНДРІЯ ДЕРКУНСЬКОГО

В'ячеслав Кім:

- один з найзаможніших і найвпливовіших людей Казахстану [7]; з листопада 2006 року займає посаду голови ради директорів банку Kaspi Bank, голова правління Caspian Financial Group (яка володіє 89,54% акцій банку). Сам В'ячеслав Кім володіє 67,15% акцій банку. З 2001 по 2005 рік – власник мережі магазинів «Планета електроніки» [8];
- був ініціатором і виступав в якості потерпілого у справі проти Андрія Деркунського, Володимира Цоя та Олексія Щерби.

Андрій Деркунський:

- з 1992 року член алматинської обласної колегії адвокатів, працював в адвокатській конторі «Ансат» в м. Алмати [9]. Колишній акціонер Kaspi Bank – мав 7,23% від статутного капіталу. З 10.01.2006 до 29.05.2006 – член ради директорів Kaspi Bank [10]. Колишній співробітник правоохоронних органів;
- у 2012 році проти Андрія Деркунського було заведено кримінальну справу за звинуваченням у вимаганні й самоправстві. 22.01.2014 він був знайдений мертвим у своїй камері в слідчому ізоляторі № 1 в м. Алмати (ЛА-155/1).

Володимир Цой:

- бізнесмен, з 1998 по 2009 рр. був фінансовим консультантом В'ячеслава Кіма; Андрій Деркунський називав Володимира Цоя своїм другом;
- у 2012 році проти Володимира Цоя було заведено кримінальну справу за звинуваченнями у вимаганні й самоправстві. На момент судового розгляду значився таким, що тимчасово не працює. На сьогодні відбуває покарання в колонії суворого режиму.

Олексій Щерба:

- засновник Товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Фантазія», яке у 2003 році придбало 754 400 акцій Kaspi Bank. У 2003–2005 рр. ці акції були перепродані В'ячеславу Кіму [11]. З кінця 2011 року Андрій Деркунський був юридичним радником Олексія Щерби;
- у справі проти Деркунського і Цоя був визнаний судом винним в недонесенні про злочин і засуджений до виплати штрафу.

Фаріда Ісмаїлова і Нурлан Рахманів – адвокати Андрія Деркунського і Володимира Цоя, які захищали їх інтереси на судових процесах.

Наталія Цхай – дружина Володимира Цоя, адвокат; представляла інтереси чоловіка в суді.

Даніяр Толєндинов – співкамерник і свідок смерті Андрія Деркунського.

Токберген Абієв:

- журналіст, який займається правозахисною діяльністю. Йому зателефонував Даніяр Толєндинов і повідомив про вбивство Андрія Деркунського;
- Токберген Абієв має скандальну славу в середовищі казахстанських журналістів. Він займався антикорупційними розслідуваннями, а в грудні 2012 року інсценував власне викрадення, щоб, за його словами, «звернути увагу» влади на проблему корупції в Казахстані. 20.12.2012 Абієв анонсував проведення прес-конференції з проблем корупції, після чого зник. Журналісти та правозахисні організації розпочали кампанію з його пошуку. Після проведення пошукових заходів, 31.12.2012 міліція виявила Абієва на арендованій

квартирі. «... своїм вчинком я хотів все ж таки достукатися до президента, щоб він прийняв мене, вислухав» – пояснює Токберген Абієв [12]. Керівник казахстанської пресозахисної організації «Аділ соз» Тамара Калеева і голова Спілки журналістів Казахстану Сейткази Матаєв засудили вчинок Токбергена Абієва, на що останній дав нецензурний коментар [13]. Незабаром Абієв вибачився перед журналістами за образи і заподіяні незручності [14].

- за словами шеф-редактора медіагрупи «Республіка» Ірини Петрушової, джерела в правоохоронних органах підтверджують поширені Абієвим дані щодо справи Деркунського.

3. ХРОНОЛОГІЯ ПОДІЙ

Підставою для тюремного ув'язнення Андрія Деркунського став бізнес-конфлікт. Як повідомляв Деркунський, теперішній голова ради директорів Kaspi Bank В'ячеслав Кім в період з 2003 по 2005 рр. викупив у ТОВ «Фантазія» пакет акцій Kaspi Bank, проте заплатив за нього в 5 разів менше реальної вартості, а згодом в односторонньому порядку змінив умови договору і відмовився виплачувати залишок боргу – близько 2 млрд. тенге (15 млн. дол.) [15].

У травні 2012 року Андрій Деркунський підготував 5 цивільних позовів до суду стосовно В'ячеслава Кіма, однак так і не подав їх, оскільки обидві сторони домовилися про мирне врегулювання питання. **27.06.2012** між ними було підписано мирову угоду. **Того ж дня Андрія Деркунського разом з засновником ТОВ «Фантазія» Олексієм Щербою і бізнесменом Володимиром Цоєм затримала фінансова поліція**, після чого їх відправили до слідчого ізолятору (СІЗО) № 1 м. Алмати (ЛА-155/1). Приводом для затримання стало те, що В'ячеслав Кім звинуватив Деркунського і Цоя у «вимаганні». Через кілька місяців в грудні 2012 року Андрію Деркунському і Володимирі Цою несподівано висунули ще одне обвинувачення: «самоправство» [16].

Обидві справи були об'єднані в одне судочинство, яке здійснювалося Спеціалізованим міжрайонним судом у кримінальних справах м. Алмати під головуванням судді Єрлана Габбасова за участі присяжних.

16.10.2013 суд засудив Андрія Деркунського та Володимира Цоя, відповідно, до 8 і 7 років позбавлення волі в колонії суворого режиму з конфіскацією майна за статтями:

- ст. 327 ч. 3 КК РК: «Самоправство, вчинене групою осіб за попередньою змовою».
- ст. 181 ч. 4 КК РК: «Вимагання, вчинене організованою групою».
- Андрію Деркунському ще додали звинувачення за ст. 251, ч. 1 КК РК («Незаконне зберігання зброї»).

На Олексія Щербу наклали штраф за звинуваченням у «Недонесенні про злочин» (ст. 364 КК РК) [17].

21.01.2014 апеляційний суд залишив у силі вирок першої інстанції.

Наступного ранку після рішення апеляційного суду, **22.01.2014** Андрія Деркунського знайшли мертвим у камері попереднього ув'язнення в СІЗО ЛА-155/1. За офіційною версією він вчинив самогубство шляхом повішення.

Журналіст Токберген Абієв вважає дивним, що вже **23.01.2014**, не дочекавшись результатів розтину, слідчий виніс постанову про відмову у порушенні кримінальної справи «за відсутністю складу злочину», і прокуратура підтримала таке рішення [18].

24.01.2014 Даніяр Толєндинов [19], який півроку перебував в ув'язненні з Андрієм Деркунським і знаходився з ним в камері під час його смерті, зателефонував журналісту Токбергену Абієву мобільним телефоном і повідомив, що Деркунського вбили двоє ув'язнених за сприяння адміністрації в'язниці, однак незабаром відмовився від своїх свідчень.

4. СУТЬ ЗВИНУВАЧЕНЬ ПРОТИ АНДРІЯ ДЕРКУНСЬКОГО

Версія суду збіглася з версією звинувачення, згідно з якою Андрій Деркунський розробив «злочинний план з метою отримання майнової вигоди». За версією суду, для здійснення цього задуму він об'єднався з Володимиром Цоєм:

- Цой певний час співпрацював з директорами мережі магазинів «Планета електроніки», пізніше він вимагав від них погасити заборгованість за свої послуги, які надавав під час співпраці. При цьому він, погрожуючи і посилаючись на те, що нібито продав свій борг «російським бандитам», змусив директорів мережі магазинів виплатити 5,8 млн. дол. Андрій Деркунський перебував у «злочинній змові» з Володимиром Цоєм і виступав на зустрічах як його адвокат.
- Андрій Деркунський «неодноразово погрожував» В'ячеславу Кіму.
- Андрій Деркунський поширював інформацію про те, що голова ради директорів Kaspi Bank В'ячеслав Кім незаконно придбав частину акцій банку, і ці відомості «ганьбили» Кіма, а їх оприлюднення могло заподіяти істотної шкоди його репутації та його бізнесу» [20].
- Крім того, Андрій Деркунський «змусив» Олексія Щербу надати йому необмежені повноваження управління у ТОВ «Фантазія» і виїхати з сім'єю за межі Казахстану. Цю ситуацію Деркунський використовував для вимагання коштів у Кіма під приводом стягнення заборгованості за придбані акції ТОО «Фантазія».

Однак Андрій Деркунський, Володимир Цой та їхні адвокати заперечували ці звинувачення. Андрій Деркунський стверджував, що не мав жодного відношення до В'ячеслава Кіма: не телефонував, не зустрічався з ним, а займався тільки справою зі стягнення заборгованості. На думку Деркунського, причиною його кримінального переслідування з боку Кіма було те, що банкір сам боявся, що проти нього подадуть позови до суду [21]. Фаріда Ісмаїлова також стверджує, що кримінальну справу проти Володимира Цоя та Андрія Деркунського було заведено через те, що В'ячеслав Кім побоюється перевірки законності придбання ним акцій Kaspi Bank. За її словами, «Кім придбав акції банку на гроші самого банку» [22].

Версія суду має логічні суперечності. Так, згідно вироку, Андрій Деркунський погрожував подати на В'ячеслава Кіма до суду, що призвело б до «тяжких наслідків», в т. ч. до перевірки банку Комітетом з фінансового нагляду і Національним банком РК. Однак, відповідно до законодавства РК, перевірка діяльності фінансових організацій належить до функцій Національного банку та Комітету з фінансового нагляду як його структурного підрозділу [23]. Тому виглядає нелогічним, що суд вважає «загрозою» подібну інспекцію.

З приводу звинувачень на адресу Володимира Цоя, Фаріда Ісмаїлова сказала: «Якщо Володя в день затримання перебував там, привіз печатку, яку просив Андрій, то таким чином він нібито був у змові з Андрієм» [24]. Андрій Деркунський прокоментував звинувачення на адресу Цоя так: «Уся його «провина» полягає в тому, що він мій друг, і в тому, що він на моє прохання надав мені рахунок, на який Кім повинен був перерахувати гроші за своїми зобов'язаннями переді мною та ТОВ «Фантазія». ... Крім того, Цой в період з 1998 по 2009

роки був фінансовим консультантом Кіма та групи його компаній. Внаслідок чого Цой є джерелом інформації, причому інформації вибухонебезпечної для Кіма» [25].

5. РОДИЧІ ТА АДВОКАТИ ПІДСУДНИХ НАВОДЯТЬ ФАКТИ ГРУБИХ ПОРУШЕНЬ СТАНДАРТІВ СПРАВЕДЛИВОГО СУДУ

Сторона захисту в особі Фаріди Ісмаїлової і Нурлана Рахманова вказувала на неодноразові процесуальні порушення:

- Колишнього співробітника правоохоронних органів Андрія Деркунського взяли під арешт у камеру разом з цивільними звинуваченими, що суворо заборонено режимними правилами.
- Обвинувачені неодноразово повідомляли про те, що на них чиниться тиск з боку В'ячеслава Кіма у вигляді вимоги переписати майно або дати свідчення. Так, згідно слів захисту, Володимира Цоя змусили підписати свідчення про те, що він був пов'язаний з кримінальним авторитетом дідом Хасаном [26].
- Дружина Володимира Цоя Наталія Цхай і адвокат Фаріда Ісмаїлова вказували, що на присяжних також чинився тиск (в тому числі, з боку судді); у зв'язку зі зміною складу присяжних розгляд справи почався наново [27]. Так, Фаріда Ісмаїлова розповіла: «Три дні порадившись, суддя Габбасов розпустив присяжних. На вулиці присяжні нам сказали, що 9 голосами із 10 вони визнали підсудних невинними. І ми вважаємо, що тільки лобювання В. Кіма призвело до того, що присяжних розпустили. Ми дуже вдячні присяжним, що вони витримали цей тиск і не зламалися» [28].
- За життя Андрій Деркунський вказував на те, що сам В'ячеслав Кім порушив законодавство, коли придбав акції, однак суд не звернув на це уваги.
- Свідчення потерпілих – В'ячеслава Кіма і директорів компанії «Планета електроніки» – кілька разів змінювалися в ході слідства, притому за умов, що за надання завідомо неправдивих свідчень передбачена кримінальна відповідальність [29].
- Невідповідність покарань учасникам справи адвокат Фаріда Ісмаїлова пояснила тим, що Олексій Щерба пішов на умови сторони обвинувачення і таким чином уникнув тюремного ув'язнення: «Він [Олексій Щерба] відписав усе своє майно Кіму. В ході слідства підписував усі документи, які нотаріуси привозили в поліцію. І сам керівник СІЗО завіряв підпис Щерби. Він не приховував, що на нього чиниться значний тиск. І з метою безпеки своєї сім'ї він змушений підписувати документи» [30]. Сторона захисту стверджує, що суд так і не надав доказів провини підсудних.

6. СВИДОК ЗАЯВИВ, ЩО ДЕРКУНСЬКОГО ВБИЛИ ЗА СПРИЯННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ СІЗО

24.01.2014 співкамерник Андрія Деркунського, Даніяр Толендинов повідомив журналісту Токбергену Абієву, що став свідком вбивства Деркунського:

- В коментарі Фонду «Відкритий Діалог» журналіст Абієв зазначив, що, **за словами Даніяра Толендинова, близько 6 години ранку до камери увійшли двоє ув'язнених. Двері до камери відкрили оперуповноважений Асхат і контролер Талгат (прізвища невідомі). Даніяр Толендинов удав, ніби спить, і побачив, як ув'язнені задушили і повісили на трубу Андрія Деркунського. Співкамерник Деркунського стверджує, що до вбивства**

причетний також начальник СІЗО Олексій Оріщенко, який раніше погрожував покійному [31].

- В день перед смертю до Андрія Деркунського приходили і погрожували у зв'язку з тим, що у підсудного нібито були документи, що підтверджують його невинність і вказують на замовний характер справи. Свідок Даніяр Толендинов чув це і припустив, що Деркунському погрожували люди Вячеслава Кіма. Деркунський відмовився віддати цим людям свої документи. Пізніше джерело в МВС повідомило журналістам порталу «Республіка», що Андрій Деркунський не лише не збирався чинити самогубство, але й мав у планах після виходу на волю опублікувати документи, що підтверджують його невинність
- Даніяр Толендинов надіслав журналісту Абієву фотографії камери СІЗО, з яких видно, що **добровільно повіситися на трубі було неможливо, оскільки вона розташована нижче людського зросту (див. Додаток 1).**

Свідок Даніяр Толендинов пояснив, що не міг раніше розповісти правду, тому що серед тих співробітників СІЗО, які брали у нього пояснювальні записки з приводу смерті Андрія Деркунського, був оперуповноважений Асхат. Даніяр Толендинов звернувся до журналіста Токбергена Абієва, оскільки побоювався щодо своєї безпеки: його самого могли звинуватити у вбивстві або пізніше так само позбавитися як від непотрібного свідка. Журналіст повідомив про ці факти слідчому комітету Міністерства внутрішніх справ РК, Генеральній прокуратурі РК і президенту Нурсултану Назарбаєву [32]. За словами Абієва, **прокуратура Алматинського району м. Алмати порушила кримінальну справу, але за статтею 102 КК РК («Доведення до самогубства»)**. Крім того, як підтвердив Токберген Абієв, ніхто зі співробітників СІЗО № 1, причетних (згідно слів свідка) до смерті Деркунського, не був відсторонений від роботи.

Після порушення кримінальної справи Даніяра Толендинова почала допитувати прокуратура, однак той раптово відмовився від своїх попередніх свідчень. 03.03.2014 під час очної ставки з журналістом Абієвим, Даніяр Толендинов повідомив, що не пам'ятає своїх попередніх свідчень, а також те, на що саме (мотузку чи простирadlo) був повішений його співкамерник. Проте Токберген Абієв не повірив свідкові і вважає, що на нього чинять тиск. По-перше, за словами журналіста, Даніяр Толендинов на допиті виглядав дуже переляканим. По-друге, журналіст вказує на те, що Даніяр Толендинов за допомогою знаків, непомітно для слідчого, показав, що на нього чинять тиск. Крім того, в СІЗО продовжують працювати оперуповноважений Асхат і контролер Талгат, проти яких раніше свідчив Даніяр Толендинов.

Наступного дня після очної ставки Даніяр у своїй заяві на ім'я слідчого ще раз підтвердив, що всі свої попередні свідчення він вигадав. *«У в'язниці людина все що завгодно підпише»*, – зазначає журналіст Абієв, вважаючи, що життю Даніяра Толендинова загрожує небезпека. Журналіст відправив запити до правоохоронних органів з проханням порушити кримінальну справу за статтею «Вбивство». У МВС поки що заявляють, що *«проводяться необхідні слідчі дії»* (Додаток 2).

20.03.2014 джерело в МВС повідомило журналістам порталу «Республіка», що адміністрація СІЗО **підсаджувала до Даніяра Толендинова «кримінальників», які його жорстоко били.** Тепер, за словами джерела, для Толендинова планують створити нестерпні умови під час етапування і подальшого утримання в колонії: *«Джерело натякнуло нам на те, що є вказівка з самого верху зробити так, щоб цей засуджений більше взагалі не міг ще щось сказати»* [33].

7. ВИСНОВКИ: ЗАГРОЗА З БОКУ СИЛОВИКІВ І НЕБЕЗПЕКА РОЗПРАВИ НАД СВІДКОМ

Важливим фактом, який міг вплинути на справу покійного Андрія Деркунського, є інформація про тісну співпрацю В'ячеслава Кіма з племінником Нурсултана Назарбаєва – Кайратом Сатилбалди. За даними порталу «Республіка», Сатилбалди протегував Kaspi Bank і є його таємним акціонером [34]. Сам Андрій Деркунський у своєму останньому слові на судовому засіданні сказав, що в розмовах з ним люди Кіма погрожували і наполягали, щоб він дав свідчення проти бізнесмена Якова Цхая і зятя президента Тимура Кулібаєва, ніби за їх вказівкою Деркунський «намагається забрати акції банку»: *«Я відмовився. Цього не було... Справа в тому, що 30-відсотковий пакет йому (Кіму – прим. ред.) не належить. Та частина акцій, яку він забрав у мене. Ці акції належать Кайрату Сатилбалди. І Кім, – це є справжньою причиною, – прагнуть зіштовхнути лобами двох членів сім'ї президента, сам залишився в стороні. Ось це справжня причина цієї кримінальної справи і іншої немає»* [35].

Прикметно, що після смерті Деркунського його родичі і адвокати через деякий час перестали спілкуватися з журналістами. Колишня захисниця Деркунського Фаріда Ісмаїлова не відгукнулася на прохання Фонду «Відкритий Діалог» дати коментарі щодо цієї справи. За словами шеф-редактора медіагрупи «Республіка» Ірини Петрушової, **джерела в Комітеті національної безпеки стверджують, що з боку влади надійшла команда провести розслідування «без зайвого шуму» і розголосу в ЗМІ**, оскільки до справи має відношення племінник президента. За даними джерела в КНБ, представники силових структур погрожували родичам та адвокатам проблемами, якщо ті будуть публічно висловлюватися щодо справи Деркунського. *«Це вже самодостатній доказ, що з результатом розслідування у цій справі не все чисто. Якщо це було просте самогубство – не довелося б затикати роти людям»,* – зазначає Ірина Петрушова.

Є всі підстави вважати, що Даніяр Толендинов відмовився від колишніх свідчень через залякування або фізичне насильство з боку адміністрації СІЗО. Для проведення об'єктивного розслідування слідчі органи зобов'язані гарантувати безпеку свідка і захистити його від тиску тюремної адміністрації. Фонд «Відкритий Діалог» побоюється розправи над ув'язненим у колонії. У разі посягання на здоров'я і життя свідка Даніяра Толендинова, причетність адміністрації колонії до замаху не буде викликати сумнівів. Ми також стурбовані інформацією про можливий тиск на родичів і адвокатів покійного і вимагаємо від влади забезпечити об'єктивне розслідування обставин смерті Деркунського.

Казахстанська влада повинна не тільки на словах, але й на практиці підтвердити свої заяви про демократичні реформи і прихильність до міжнародних зобов'язань. Фонд «Відкритий Діалог» вимагає від компетентних органів Республіки Казахстан:

- Гарантувати безпеку свідка Даніяра Толендинова, а також Володимира Цоя, який був близьким другом Деркунського і теж заявляв про тиск на свою адресу.
- Спираючись на свідчення Даніяра Толединова всебічно розслідувати кримінальну справу за фактом смерті Андрія Деркунського.
- На час слідства відсторонити від виконання своїх посадових обов'язків співробітників СІЗО, які, за словами свідка, причетні до смерті Деркунського (начальник СІЗО Олексій Оріщенко, оперуповноважений Асхат і контролер Талгат).
- Розслідувати неодноразові заяви про можливий тиск на суддю і звинувачених під час судового процесу; визначити виконавців і, можливо, замовників цих незаконних дій. Перевірити заяви про тиск на колегію присяжних, а також законність і мотивацію розпуску колегії присяжних.

Підтримати наші заклики можна звернувшись за адресами:

- Президенту Казахстану Нурсултану Назарбаєву - Адміністрація Президента, будівля «Акорда», Лівий берег, Астана 010000, Казахстан, факс +7 7172 72 05 16;
- Міністру внутрішніх справ РК Калмұханбету Касимову - 010000, р. Астана, проспект Тауелсиздик, 1. Тел. +7 7172 72 24 93, +7 7172 71-51-89, e-mail: oraz-n@mvd.kz;
- Районне управління внутрішніх справ Алматинського району м. Алмати - Казахстан, 050012, м. Алмати, вул. Карасай батира, 109, Тел. +7 727 254-20-04, +7 727 254-46-12;
- Генеральному прокурору РК Асхату Даулбаєєву - 010000, м. Астана, Будинок міністерств, під'їзд №2, вул. Оринборг, 8, Тел.: +7 7172 71-26-20, +7 7172 71-28-68;
- Голові Комітету кримінально-виконавчої системи МВС РК Бауржану Бердалину - 010000, м. Астана, вул. Б.Майлина 2. Тел. +7 7172 72-30-26, +7 7172 72-30-37. Форма для звернень: <http://kuis.kz/kz/otinishter>;
- Уповноваженому з прав людини в Республіці Казахстан Аскару Шакірову - 010000, м. Астана, Лівий берег, Будинок Міністерств, 15 під'їзд; e-mail: ombudsman-kz@mail.ru, факс: +7 (7172) 740548.
- Міністру закордонних справ Республіки Казахстан Єрлану Ідрісову - 010000, м. Астана, Лівий берег, вул. Күнаєва, 31. Тел.: +7 (7172) 72-05-18, +7 (7172) 72-05-16, e-mail: midrk@mfa.kz ;

Додаток 1. Фото, надіслані свідком смерті Андрія Деркунського Даніяром Толендиновим журналісту Токбергену Абієву:

Додаток 2. Відповіді Міністерства внутрішніх справ і прокуратури на звернення журналістів
Токбергена Абієва і Жанни Байтелової.

**КАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ІШКІ ІСТЕР МИНИСТРЛІГІ
ТЕРГЕУ КОМИТЕТІ**

**МИНИСТЕРСТВО
ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
СЛЕДСТВЕННЫЙ КОМИТЕТ**

010010, Астана, Тәуелсіздік көшесі, 4

010010, Астана, ул. Тәуелсіздік, 4

№ 44-2.84/311- «29» Д1

2013 года

A-325/1

Абиеву Т.

г. Астана, 010000

ул. Кенесары, 40

БЦ «7 Континент».

Офис № 1005

Тел. 87029369807

Ваше обращение об имевшем место в СИ-1 г. Алматы убийства Деркунского А. 29.01.2014 г. зарегистрировано в КУЗИ (книга учета заявлений и информации о преступлениях) МВД РК за № 283.

Проведение следственной проверки и принятие процессуального решения поручено ДВД г. Алматы.

О результатах рассмотрения Вы будете уведомлены указанным органом.

В случае несогласия с принятым решением, Вы вправе обжаловать его в установленном законом порядке.

Заместитель председателя

 Б. Кожамбердиев

исп. Тлеукулова А.С.

тел. 2722624

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
РЕСПУБЛІКИ КАЗАХСТАН
СЛІДЧИЙ КОМІТЕТ

010010 Астана, вул. Тауелздік 1

№ 4-4-2-84/3т з 29.01.2013
А-325/1

Абієву Т.
м. Астана 010000
вул. Кенесари 40
БЦ «7 Континент»
Офіс № 1005
тел. 87029369807

Ваше звернення щодо вбивства Деркунського А., яке мало місце в СІ-1 м. Алмати 29.01.2014 р. зареєстровано в КОЗІ (книга обліку заяв та інформацій про злочин) МВС КК за № 283.

Проведення дослідчої перевірки і прийняття процесуального рішення доручено ДВС м. Алмати.

Про результати розгляду Ви будете повідомлені вказаним органом.

У випадку непогодження з прийнятим рішенням Ви маєте право оскаржити його у встановленому законом порядку.

Заступник Голови

(-) Б. Кожамбердієв

викон. Тлеукулова А.С.

тел. 722624

ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БАС ПРОКУРАТУРАСЫ

ГЕНЕРАЛЬНАЯ
ПРОКУРАТУРА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

010000, Астана қаласы, Орынбор көшесі, 14
www.115.kz
тел.: 8 (7172) 71 28 68, факс: 8 (7172) 30 18 65

010000, город Астана, ул. Орынбор, 14
www.115.kz
тел.: 8 (7172) 71 28 68, факс: 8 (7172) 30 18 65

05.02.14, № 2-011800-14-06083

Прокурору г.Алматы
Асылу Б.Н.

Абиеву Т.
г.Астана,
ул.Кенесары, 40

Для рассмотрения по существу направляется обращение руководителя Информационно-правового портала WWW «ABIYEV.KZ» Абиева Т., поступившее из Администрации Президента РК, по факту смерти Деркунского А. и принятии мер безопасности к осужденному Төлендинову Д.

Необходимо проверить доводы заявителя в полном объеме, в случае выявленных нарушений принять меры прокурорского реагирования.

О результатах рассмотрения прошу сообщить автору обращения, а также направить за своей подписью подробную информацию в Генеральную прокуратуру **в срок не позднее 17 февраля 2014 года.**

Второму адресату для сведения.

Приложение: на ___ листах.

Начальник
2-го Департамента

Т. Жангарашев

Исп. Махметов М.
т.712849

059239

ГЕНЕРАЛЬНА ПРОКУРАТУРА
РЕСПУБЛІКИ КАЗАХСТАН

010000 м. Астана, вул. Оринбор, 14

www.115.kz

тел.8 (7172) 71 28 08, факс 8 (7172) 3018 65

05.02.14 р. № 2-011800-14-06089

Прокурор м. Алмати

Асилов Б. Н.

Абієву Т.

м. Астана

вул. Кенесари, 40

Для перегляду по суті справи направляється звернення управляючого Інформаційно-правового порталу WWW «ABIYEV.KZ» Абієва Т., що надійшло з Адміністрації Президента РК, за фактом смерті Деркунського А. і прийняття заходів безпеки до засудженого Толендинова Д.

Необхідно перевірити доводи заявника в повному обсязі, у випадку виявлення порушень прийняти заходів прокурорського реагування.

Про результати перегляду прошу повідомити автору звернення, а також направити за власним підписом детальну інформацію до Генеральної прокуратури в термін не пізніше 17 лютого 2014 року.

Другому адресату для свідчення.

Додаток: на (-) листах.

Начальник

2-го Департаменту

(-)

Т. Жангарашев

викон. Махметов М.

тел. 712549

059239

ОТ:

НОМЕР ТЕЛЕФОНА:

11 ФЕВ. 2014 10:08 СТР1

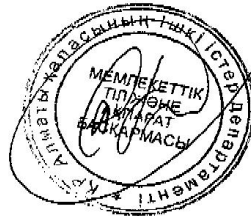
Исх: 30/37
от 10.02.2014 года

Корреспонденту еженедельной газеты
«Assandi-Times»
г-же Байтеловой Ж.

На Ваш запрос №09 от 05.02.2014 года сообщаем, что факт обнаружения тела гражданина Деркунского А. имело место в камере учреждения ЛА-155/1. В этой связи Вам необходимо переадресовать письмо в КУИС МВД РК или ДУИС по городу Алматы, компетентные ответить на поставленные Вами вопросы.

1

И.о. начальника УГЯИ
ДВД города Алматы
майор полиции

С. Азирбек

Лист № 30/37

від 10.02.2014 року

Кореспонденту щотижневої газети

«Assandi-Times»

Пані Байтеловій Ж.

На Ваш запит №09 від 05.02.2014 року повідомляємо, що факт виявлення тіла громадянина Деркунського А. мав місце у камері установи ЛА-155/1. У зв'язку з цим Вам необхідно переадресувати листа до ККВС МВС РК або ДКВС по місту Алмати, які компетентні відповісти на порушені Вами питання.

В. о. начальника УГЯЙ
ДВД м. Алмати
Майор поліції

С. Азірбек (-)

**ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ІШКІ ІСТЕР МИНИСТРЛІГІ
ТЕРГЕУ КОМИТЕТІ**

010010, Астана, Тәуелсіздік даңғылы, 1
2014ж. 03 31
Мына

**МИНИСТЕРСТВО
ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
СЛЕДСТВЕННЫЙ КОМИТЕТ**

010010, Астана, пр.Тәуелсіздік, 1
№ 4-4-2-84/3м-А - 325,4
На № _____

Абиеву Т.
г. Астана, 010000
ул. Кенесары, 40
БЦ « 7 континент»
офис № 1005

968 160

Ваше обращение на ход расследования уголовного дела, возбужденного по факту смерти Деркунского А.Ю., рассмотрено.

В настоящее время расследование по делу продолжается, проводятся необходимые следственные действия, направленные на обеспечение полноты, всесторонности и объективности исследования всех обстоятельств дела.

Ход расследования дела находится на контроле.

О результатах расследования заинтересованные стороны будут уведомлены в установленном законом порядке.

Заместитель председателя

Р. Досанов

исп. Глеукулова А.
722624

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
РЕСПУБЛІКИ КАЗАХСТАН
СЛІДЧИЙ КОМІТЕТ

010010 Астана, вул. Тауелсіздік, 1

Nr 4-4-2-84/3t -A-325/4
2014-03-31

Абієву Т.
Астана 010000
вул. Кенесари, 40
БЦ «7 континент»
офіс № 1005
968160

Ваше звернення щодо ходу розслідування кримінальної справи, порушеної за фактом смерті Деркунського А.Ю., розглянуто.

Наразі розслідування у справі продовжується, проводяться необхідні слідчі дії, направлені на забезпечення повноти, всебічності і об'єктивності розслідування всіх обставин справи.

Хід розслідування справи знаходиться під контролем.

Про результати розслідування зацікавлені сторони будуть повідомлені у встановленому законом порядку.

Заступник Голови

(-) Р. Досанов

викон. Тлеукулова А.

Тел. 722624

Список джерел:

1. U.S. Department of State // Country Reports on Human Rights Practices for 2013: Kazakhstan. - <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?year=2013&dclid=220395#wrapper>
2. Adwokatura Polska // Report on monitoring mission in Kazakhstan performed by the Polish Bar Council. - http://adwokatura.pl/wp-content/uploads/2013/07/NRA_Report_on_Mission_in_Kazakhstan-amended_all.pdf
3. Підтвердженням грубого порушення права на справедливий судовий розгляд були гучні процеси у справі опозиційного політика Володимира Козлова, а також у справі про закриття найбільш впливових незалежних ЗМІ у грудні 2012 року та малотиражних недержавних ЗМІ в лютому і квітні 2014 року. - <http://en.odfoundation.eu/i/fmfiles/raporty/odf-report-kozlov-eng.pdf>; <http://en.odfoundation.eu/i/fmfiles/pdf/odf-report-media-repression-kazakhstan-eng.pdf>
4. U.S. Department of State // Country Reports on Human Rights Practices for 2013: Kazakhstan. - <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?year=2013&dclid=220395#wrapper>
5. Open Dialog Foundation // Report: torture in Kazakhstan. - <http://en.odfoundation.eu/i/fmfiles/pdf/odf-report-torture-in-kazakhstan-eng.pdf>
6. United Nation Human Rights // Universal Periodic Review - Kazakhstan. - <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/PAGES/KZSession7.aspx>
7. Forbes Kazakhstan // Forbes Рейтинг: Вячеслав Ким. - <http://forbes.kz/ranking/object/54>
8. Kaspi Bank // Вячеслав Ким. - <http://www.kaspibank.kz/?type=343&ft=237>
9. Міністерство юстицій Республіки Казахстан // Список адвокатів Алматинської області. - <http://www.adilet.gov.kz/ru/node/15977>
10. Казахстанська фондова біржа // АО «Банк Каспійський» (Казахстан) надало KASE виписку із системи реєстрів акціонерів за станом на 01 січня 2006 року. - <http://www.kase.kz/news/show/188486>
11. Headline.kz // Судовий позов загрожував накладенням арешту на пакет акцій Kaspi bank. - http://finance.headline.kz/novosti/sudebnyiy_isk_grozil_nalojeniem_aresta_na_paket_aksiy_kaspi_bank.html
12. Tengri News // Абієв своїм «викраденням» хотів зіпсувати Новий рік корупціонерам. - http://tengrinews.kz/kazakhstan_news/abiev-svoim-pohischeniem-hotel-isportit-noviy-god-korrupsioneram-226167/
13. Tengri News // Журналіст Абієв висловився нецензурною лайкою на адресу тих, хто вважає його вчинок неприпустимим. - <http://tengrinews.kz/video/825/>
14. You Tube // Токбергєн Абієв: «Я вибачаюся, але не шкодую». - <https://www.youtube.com/watch?v=okFSV1XFW7w>
15. ARKZ.info // Адвокат Андрій Деркунський: акціонер Kaspi Bank В'ячеслав Кім «стільки бабла заплатив усім в цій країні, що йому тут нічого боятися». - <http://arkz.info/news/advokat-andrey-derkunskiy-akcioner-kaspi-bank-vyacheslav-kim-stolko-babla-zaplatil-vsem-v-etoy>
16. Звинувачення було подано директорами ТОВ «Планета електроніки» Т. Кадировим, А. Панченко, Л. Раточкой і А. Волковим щодо подій, які нібито мали місце в 2009 році. При цьому Фаріда Ісмаїлова, адвокат Андрія Деркунського, зазначала, що її підзахисного в процесі дачі свідчень намагалися змусити підписати документ, згідно з яким той нібито звертався за допомогою до кримінального авторитету для того, щоб розправитися з Т. Кадировим. Цей епізод також був включений в основну версію обвинувачення і об'єднано зі справою В'ячеслава Кіма. - <http://www.respublika-kz.info/news/society/32246/>
17. Online.zakon.kz // Вирок Спеціалізованого міжрайонного суду з кримінальних справ м. Алмати від 16 жовтня 2013 року № 66/1.1-2. - http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31496283
18. . Інформаційно-аналітичний портал «Республіка» // Йому стало нудно, і він все видумав?! - <http://www.respublika-kz.info/news/society/35745/>
19. Засуджений по ст. 177 ч. 1 КК РК, и ст. 175 ч. 1 КК РК на строк 2 роки загального режиму.
20. Online.zakon.kz // Вирок Спеціалізованого міжрайонного суду по кримінальним справам м. Алмати від 16 жовтня 2013 року № 66/1.1-2. - http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31496283

21. ARKZ.info // Адвокат Андрія Деркунський: акціонер Kaspi Bank В'ячеслав Кім «стільки бабла заплатив усім в цій країні, що йому тут нічого боятися». - <http://arkz.info/news/advokat-andrey-derkunskiy-akcioner-kaspi-bank-vyacheslav-kim-stolko-babla-zaplatil-vsem-v-etoy>
22. Headline.kz // Розпущені судом присяжні оправдали акціонера Kaspi bank. - <http://finance.headline.kz/novosti/raspuschennyye-sudom-prisyajnyie-opravdali-aktsionera-kaspi-bank.html>
23. Online.zakon.kz // Закон Республіки Казахстан «Про Національний Банк Республіки Казахстан». - http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1003548
24. Інформаційно-аналітичний портал «Республіка» // Наталія Цхай: «Чоловіка посадять на 15 років». - <http://www.respublika-kz.info/news/finance/32375/>
25. ARKZ.info // Адвокат Андрія Деркунського: акціонер Kaspi Bank В'ячеслав Кім «стільки бабла заплатив усім в цій країні, що йому тут нічого боятися». - <http://arkz.info/news/advokat-andrey-derkunskiy-akcioner-kaspi-bank-vyacheslav-kim-stolko-babla-zaplatil-vsem-v-etoy>
26. Інформаційно-аналітичний портал «Республіка» // Наталія Цхай: «Чоловіка посадять на 15 років». - <http://www.respublika-kz.info/news/finance/32375/>
27. Інформаційно-аналітичний портал «Республіка» // Деркунського знайшли повішеним в камері СІЗО. - <http://www.respublika-kz.info/news/society/34928/print/>
28. Headline.kz // Розпущені судом присяжні оправдали акціонера Kaspi bank. - <http://finance.headline.kz/novosti/raspuschennyye-sudom-prisyajnyie-opravdali-aktsionera-kaspi-bank.html>
29. Інформаційно-правовий портал Abiyev.kz // Найшла коса на «Каспі банк». - <http://abiyev.kz/7538-nashla-kosa-na-kaspi-bank.html>
30. Інформаційно-аналітичний портал «Республіка» // «Ми боїмося за життя Володимира Цоя». - <http://www.respublika-kz.info/news/society/34934/>
31. Інформаційно-правовий портал Abiyev.kz // Хто залишиться жити в такій країні? - <http://abiyev.kz/9440-kto-ostanetsya-zhit-v-takoy-strane.html>
32. Інформаційно-правовий портал Abiyev.kz // Це вбивство, або божевільна фантазія? - <http://abiyev.kz/9581-eto-ubiystvo-ili-bezumnaya-fantaziya.html>
33. Інформаційно-аналітичний портал «Республіка» // Життя колишнього сокамерника Деркунського висить на волосині. - <http://www.respublika-kaz.info/news/sluhi/35910/>
34. Інформаційно-аналітичний портал «Республіка» // Слід веде до В'ячеслава Кіму і Кайраті Сатибалди. - <http://respublika-kz.info/news/politics/34948/>
35. YouTube // Останні слова Володимира Цоя и Андрія Деркунського. - <https://www.youtube.com/watch?v=yXOxgOHbPI>

Фонд «Відкритий Діалог» був заснований в Польщі в 2009 році з ініціативи Людмили Козловської, яка зараз займає посаду президента Фонду. Засновницькі цілі Фонду включають захист прав людини, демократії та верховенства права на пострадянському просторі, з особливою увагою до найбільших країн СНД: Росія, Казахстан і Україна.

Фонд здійснює свої цілі за допомогою організації спостережних місій, включаючи спостереження за виборами і моніторинг ситуації за дотриманням прав людини в країнах СНД. За результатами спостережень Фонд випускає звіти і поширює їх серед інституцій ЄС, ОБСЄ та інших міжнародних організацій, міністерств закордонних справ та парламентів країн ЄС, аналітичних центрів і медіа.

На додачу до наглядової і аналітичної діяльності Фонд активно співпрацює з членами парламентів, які беруть участь у зовнішній політиці, займаються проблемою дотримання прав людини і взаємовідносин з країнами СНД, для того, щоб підтримати процес демократизації та лібералізації внутрішніх політик на пострадянському просторі. Важливою сферою діяльності Фонду також є підтримка програм для політичних в'язнів і біженців.

00-580 Warsaw

11a Szucha Avenue, office 21

E-mail: odfoundation@odfoundation.eu

www.odfoundation.eu

+48 22 307 11 22

Звіт опубліковано 20.06.2014

Printed by: OPEN DIALOG FOUNDATION

Фото на обкладинці: Print Screen з запису виступу Андрія Деркунського на суді. Запис розміщено на YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=yXOxgOHbhPI>

Для отримання більш детальної інформації, будь ласка, звертайтеся:

Ігор Савченко - igor.savchenko@odfoundation.eu

Катерина Савченко - katerina.savchenko@odfoundation.eu

Людмила Козловська - lyudmylakozylovska@odfoundation.eu

Фонд «Відкритий Діалог»